

MILJÖSTÖDETS SPECIALSTÖDSGUIDE

Placering av flytgödsel i åker

Jordbrukets miljöstödsystem baserar sig på Rådets förordning (EG) nr 1698/2005 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden (landsbygdsfonden) för landsbygdsutveckling. Finlands nuvarande miljöstödsystem omfattar programperioden 2007–2013. Enligt programmet för utveckling av landsbygden i fasta Finland finansierar EU 28 % av miljöstödet kostnader under den här programperioden. Undantag från detta utgör specialstödsavtalen om anläggning och skötsel av skyddszoner samt effektiviserad minskning av näringsbelastningen, som EU från början av år 2010 finansierar till 45 %.

Jordbrukets miljöstöd syftar till att jordbruks- och trädgårdsproduktion idkas hållbart så att produktionen belastar miljön mindre än för närvarande, att naturens mångfald och bevarandet av lantbrukets kulturlandskap säkras och att förutsättningarna för idkandet av produktionen förblir goda även på lång sikt.

Jordbrukets miljöstöd indelas i bas- och tilläggsåtgärder som är avsedda för alla jordbrukare och kompletterande avtal om specialstöd som förutsätter effektiva åtgärder för miljöskydd och miljövärd.

Specialstödsavtal är:

- anläggning och skötsel av skyddszoner
- skötsel av mångfunktionell våtmark
- åkerodling på grundvattenområden
- metoder för hantering av avrinningsvatten (tre typer)
- ekologisk produktion
- ekologisk husdjursproduktion
- skötsel av värdbiotoper
- främjande av naturens och landskapets mångfald
- uppfödning av lantraser
- odling av ursprungssorter
- effektiviserad minskning av näringsbelastningen
- placering av flytgödsel i åker
- långvarig vallodling på torvåkrar

Miljöstödsystemet kompletteras av stödsystemet för icke-produktiva investeringar som infördes år 2008. Med hjälp av det nya systemet är det möjligt att anlägga mångfunktionella våtmarker och genomföra inledande röjning och inhägning av värdefulla värdbiotoper. Också registrerade föreningar kan beviljas stöd för icke-produktiva investeringar och ingå avtal om miljöspecialstöd för skötsel av värdbiotoper eller mångfunktionella våtmarker. EU finansierar 45 % av stödet till föreningar.

ISBN 978-952-453-556-4 (Tryckt)

ISSN 1797-402X (Tryckt)

ISBN 978-952-453-557-1 (Nätutgåva)

ISSN 1797-4429 (Nätutgåva)

Landsbygdsverket, PB 256, 00101 Helsingfors

Tfn 020772007, www.mavi.fi

Helsingfors 2/2010

Pärmbild: Arto Ruuska

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

PROGRAMMET FÖR UTVECKLING AV LANDSBYGGEN I FASTLANDSFINLAND 2007-2013

Flytgödsel och urin är värdefulla gödslings- och jordförbättringsmedel, som kunde användas effektivare än vad man gör idag.

En ökad användning kan motiveras både ekonomiskt och ur miljöhänsyn. Placering av flytgödseln minskar avdunstningen av kväveföreningar till luften, särskilt av ammoniak och minskar utlakningen av fosfor och kväve till vattendragen. Metoden minskar också den lukten vid spridningen.

- Placering av flytgödsel i åker passar bäst på gårdar som
- har åkrar vars fosfortillstånd är tillfredsställande eller sämre
 - har åkrar som inte på länge gödslats med organiska gödselmedel
 - odlar exempelvis foderväxter, vilka effektivt utnyttjar näringsämnen i stallgödseln

Specialstödsavtal om placering av flytgödsel i åker

Enligt avtalet om placering av flytgödsel i åker betalas jordbrukaren stöd för att sprida ut flytgödsel eller urin på åkerskiftet med maskiner som antingen placerar eller myllar ner gödseln eller urinen.

Arto Ruuska

Flytgödseln eller urinen ska spridas med en maskin som skär ett skåra i åkerns yta, där flytgödseln eller urinen leds eller sprutas ner.

Avtal om placering av flytgödsel i åker kan ingås för flytgödsel eller urin från samtliga produktionsdjur. Avtal kan inte ingås om gården har valt tilläggsåtgärden ”Spridning av stallgödsel under vegetationsperioden”. Flytgödseln eller urinen ska spridas på åkern som gödsel för växterna i överensstämmelse med tvärvillkoren, enligt villkoren i gårdens gällande miljöstödsförbindelse och eventuella miljöstödsavtal. Jordbrukaren måste iaktta bestämmelserna om lagring och användning av stallgödsel. Spridningsmängderna av flytgödsel och urin ska föras in i de skiftesvisa anteckningarna.

Flytgödsel eller urin kan spridas ut på åkerskiftet med hjälp av utrustning som placerar gödseln direkt i jorden i samband med spridningen, men spridningen kan också utföras på obearbetad eller bearbetad mark före sådden, med antingen utrustning som placerar gödseln eller ett till flytgödselvagnen kopplat myllningsaggregat. Flytgödseln eller urinen ska spridas med en maskin som skär ett skåra i åkerns yta, där flytgödseln eller urinen leds eller sprutas ner. Skåran ska vara så djup att den mängd som sprids på en gång i huvud-

Klaus Knuutila

Det finns inget förfarande för godkännande av spridningsutrustning på förhand. Den utrustning som använts och att den är godkänd kan granskas i samband med övervakningen.

sak kan absorberas i jorden via den. Det är också godtagbart att använda myllningsaggregat som är kopplat till en enhet som sprider ut flytgödsel eller urin. Då leds flytgödseln eller urinen framför myllningsaggregatet som genast myllar ner den i åkern.

Inte heller ELY-centralen utfärdar några särskilda godkännanden av spridningsutrustningen i samband med att ansökan godkänns.

I skiftesbokföringen antecknas vilken utrustning som använts för spridningen och vems utrustningen är. Jordbruka-

ren ska vid behov kunna visa vilken utrustning som använts och i samband med övervakningen kan man kontrollera om den är godtagbar.

Man behöver inte varje år sprida ut en erforderlig mängd gödsel med erforderlig utrustning på ett avtalskifte. Utbetalning söks då endast för den del av avtalsarealen som uppfyller stöd villkoren.

Också eventuella miljöföreskrifter om spridning av gödsel som utfärdats av kommunen ska beaktas.

Vem kan ansöka om avtal?

En gård som använder flytgödsel eller urin som gödselmedel kan ansöka om avtal om specialstöd för placering av flytgödsel i åker. Avtal kan också ingås av en växtodlingsgård som tänker börja sprida flytgödsel eller urin från en annan gård genom placering i åkern.

En jordbrukare eller trädgårdsodlare kan få specialstöd. Sökanden eller dennes make/maka ska vara minst 18 år men inte äldre än 65 år i slutet av det år som föregår året då avtalet ingås. Avtal kan ingås med en person under 18 år bara om personen har ingått äktenskap eller om personen idkar gårdsbruk i egenskap av samägare tillsammans med sina föräldrar eller någondera av dem eller om det finns andra sär-

skilda skäl att ingå avtal om specialstöd. Ålderskravet gäller inte offentligt samfund, en förening eller en stiftelse.

Jordbrukaren ska under hela förbindelseperioden odla minst tre hektar åker som berättigar till stöd inom miljöstödet eller, i fråga om en trädgårdslägenhet, minst en halv hektar stödberättigande åker där det odlas trädgårdsgrödor. Avtal om specialstöd kan ingås bara om sökanden har förbundit sig att iakttä basåtgärderna enligt miljöstödsystemet. Om jordbrukarens förbindelse gällande basåtgärderna upphör under avtalsperioden ska jordbrukaren ingå en ny förbindelse om att iakttä basåtgärderna enligt miljöstödsystemet.

Hur man ansöker om stöd

Ansökan om avtal görs genom att fylla i blankett 258 och lämna in den till närings-, trafik- och miljöcentralen (ELY-centralen). Ansökningstiden går ut 30.4. Avtalsperioden börjar 1.5. eller 1.10 och är femårig. Den åkerareal som ansökan om avtal gäller ska omfatta minst 2 hektar. Det lönar sig i regel att ansöka om avtal för alla de basskiften på gården, där flytgödsel kan spridas.

Specialstöd betalas årligen ändå bara för de avtalskiften, där flytgödsel eller urin har spridits genom placering eller inmyllning i jorden under den ifrågakommande vegetationsperioden och även de andra avtalsvillkoren uppfylls.

Om avtalsperioden börjar 1.10, betalas stödet första gången för följande vegetationsperiod.. Om åker eller en del av åker är arrenderad, kan avtalet gälla dessa åkerområden endast om arrendeavtalet är i kraft hela avtalsperioden för miljöspecialstödet.

Om man har för avsikt att sprida stallgödsel som överlåtits från en annan gård ska till ansökan bifogas avtalet om överlåtelse och mottagning av stallgödsel.

Av avtalet ska framgå den överlåtande gårdens namn och lägenhetssignum, det gödselslag överlåtelsen gäller samt en uppskattning av den mängd gödsel som årligen överläts.

Avtal om specialstöd kan ingås inom ramen för anslaget i statsbudgeten. Jordbrukaren måste iakttä förbindelsevillkoren för miljöstödet bas- och tilläggsåtgärder och andra föreskrifter om lagring och användning av stallgödsel. Stallgödseln ska alltid analyseras genom en stallgödselanalys, men vid beräkningen av mängden näringsämnen kan också användas tabellvärden för gödselns näringsämnen (se tabell). Spridningsmängderna för stallgödseln (gödselslag, mängd, spridningstid och gödselns näringsinnehåll) ska föras in i de skiftesvisa anteckningarna. I de skiftesvisa anteckningarna införs också uppgifter om den spridningsutrustning som använts.

Tabellvärden över näringsämnena i stallgödsel

Gödselslag	Fosfor kg/m ³	Löslig kväve kg/m ³
Flytgödsel av nötkreatur	0,5	1,8
Urin av nötkreatur	0,1	1,8
Flytgödsel av svin	0,8	2,7
Svinurin	0,2	1,6

Av näringsämnena i flytgödsel eller urin beaktas det lösliga kvävet i sin helhet. Vid höstspridning beaktas 75 procent av det lösliga kvävet när man räknar ut mängden gödsel som ska användas på våren. Av mängden totalfosfor beaktas 85 procent som fosfor som växterna kan utnyttja.

Lagstiftningen innehåller begränsningar för användningen av stallgödsel

Förutom villkoren för miljöstöd innehåller också miljölagstiftningen bestämmelser som ska beaktas vid gödsling med stallgödsel. I statsrådets förordning om begränsning av utsläpp i vattnen av nitrater från jordbruket (931/2000) (nitratförordningen) ingår bland annat följande bestämmelser:

Kvävegödsel får inte spridas på snöräckt eller frusen mark och inte heller på vattenmättad mark. Gödsel får inte spridas under tiden mellan den 15 oktober och den 15 april.

Om marken är ofrusen och torr så att inget rinner av i ett vattendrag eller det inte finns någon risk för alvförtätning, kan gödsel på hösten spridas ut högst till den 15 november och utspridningen på våren påbörjas tidigast den 1 april.

Vid spridning av organisk gödsel på hösten skall gödseln alltid omedelbart, senast inom ett dygn, myllas ned eller åkern plöjas. Placering av flytgödsel i vall kan anses uppfylla detta villkor. De maximimängder stallgödsel som får användas på hösten är för flytgödsel av nötkreatur 20 t/ha och för flytgödsel av svin 15 t/ha. Alltså uppfyller spridning av flytgödsel av svin inte enbart på hösten avtalsvillkoren beträffande mängden vilket gör att specialstöd inte kan betalas för detta. På åkerområden som gång på gång översvämmas av vårflo den är kvävegödsling förbjuden under tiden mellan den 1 oktober och den 15 april, med undantag för det växtbestånd som anläggs. Gödsling med kvävegödselmedel närmare ett vattendrag än fem meter är förbjuden. Därefter är ytgödsling med kvävegödselmedel förbjuden på en sträcka av fem meter, om åkerns lutning överstiger 2 procent.

Rätt spridningstid för stallgödsel

Den rätta tiden att sprida stallgödsel är i första hand på våren. I nitratförordningen finns de bestämmelser om spridningstider för gödsel som anges i föregående stycke. På våren kan spridningen påbörjas inom den fastställda tidsgränsen, efter att snön har smält, markytan torkat upp och smältvattnet runnit bort, trots att marken ännu är frusen djupare ned. Spridningen får inte medföra risk för förorening av vattendrag.

Då flytgödseln och urinen placeras i åkern minskar avdunstningen av kväve i form av ammoniak betydligt.

Om man är tvungen att sprida gödseln på hösten används de lägre spridningsmängder som anges i nitratförordningen med samma spridningsteknik som ovan. På torvmark är det skäl att frånga höstgödsling. Av det kväve som sprids med flytgödseln eller urinen på hösten beaktas 75 procent när man räknar ut mängden gödsel som skall användas på våren.

På en trädesåker rekommenderas att gödsel sprids först omedelbart före växtsäd eller vällanläggning efter trädesperioden. På åkern anläggs då kvävebindande växtlighet så tidigt som möjligt under samma vegetationsperiod. För att ammoniakavdunstningen ska minska bör gödseln spridas vid sval och lugn väderlek. Om gödseln sprids på hösten utan att man samtidigt anlägger ett växtbestånd rekommenderas att man för att motverka biologisk nedbrytning sprider gödseln så sent som möjligt på hösten, men med beaktande av bestämmelserna i nitratförordningen.

Då man väljer tidpunkt för spridningen, och också annars, finns det anledning att ta hänsyn till den luktolägenhet som spridningen vållar grannarna, även om placering av flytgödsel i åkern minskar luktolägenheterna betydligt jämfört med ytspridning.

Plats för gödselspridning

Stallgödsel och urin sprids så att gödsel eller näringsämnen som den innehåller inte tillåts rinna av i ett vattendrag eller ett dike. Det får inte heller uppstå risk för att grundvattnet förorenas. Gödselspridning bör undvikas på områden där det är möjligt att gödselvatten förorenar grundvattensförekomster, och kommunen har kunnat förbjuda spridning på sådana områden genom miljöskyddsföreskrifter. Näringsutsläppen i vattnen kan minskas genom att man vid stränderna till vattendrag och vid utfalldiken lämnar skyddszoner

där ingen stallgödsel sprids ut.

Den rekommenderade bredden på skyddszonen är minst 10 meter.

Kring brunnar och källor från vilka det tas hushållsvatten lämnas – beroende på höjdförhållandena i terrängen, brunnens konstruktion och jordarten – en skyddszon på 30–100 meter, som inte tillförs stallgödsel.

Hur fastställs stödet?

Specialstödet för placering av flytgödsel i åker uppgår till 56 euro/ha.

Stödet betalas årligen för de jordbruksskiften på basskiften som avtalet gäller, där flytgödsel eller urin har spridits i en mängd om minst 20 m³ per hektar i enlighet med avtalsvillkoren.

Ett villkor för betalning av stöd är att jordbrukaren vart och ett avtalsår senast 31.10. lämnar ELY-centralen en anmälan

per avtalskifte om hur mycket gödsel (mängd och gödselslag) som har spridits ut på respektive jordbruksskifte under den gångna växtperioden. Om stallgödsel sprids på en del av ett basskifte ska ett skilt jordbruksskifte bildas av den ifrågasvarande arealen.

Specialstödet utbetalas årligen tidigast i september, men ändå alltid först efter att anmälan lämnats in. För flytgödsel eller urin som spridits före avtalsperiodens början betalas inget stöd.

Arto Ruuska

Specialstödet för placering av flytgödsel i åker är 56 euro/ha.

Hur övervakas avtalsvillkoren?

ELY-centralen övervakar att avtalsvillkoren iakttas. Stödtagaren är skyldig att utan ersättning för den som utför inspektion lägga fram alla handlingar som behövs för övervakningen.

Om avtalsvillkoren inte följs kan stödet återkrävas helt eller delvis.

ELY-centralen kan häva avtalet, ifall stödtagaren vid ingåendet av avtalet har hemlighållit omständigheter som väsentligt inverkat på ingåendet av avtalet. Avtalet kan hävas också ifall de lämnade uppgifterna är falska eller om stödtagaren inte iakttar avtalsvillkoren.

Frånträdande eller överföring av avtalet

Om en jordbrukare frånträder ett avtal som varit i kraft i tre år och lägger ner bedrivandet av jordbruk helt och hållet genom att hela gården säljs eller på något annat sätt, betalas stödet på motsvarande sätt under den tid avtalet är i kraft. Om avtalet har varit i kraft under tre år återkrävs det utbetalda specialstödet, utom om frånträdandet av avtalet beror på så kallade oöverstigliga hinder (force majeure).

Jordbrukaren ska senast inom 10 arbetsdagar lämna in en skriftlig anmälan till den ELY-central med vilken avtalet in-

gåtts om de förändringar avseende jordbrukaren och gården som inträffat.

Ett avtal kan överföras till den nya ägaren eller innehavaren av hela eller en del av gårdsbruksenheten. Avtalet kan överföras om ägande- eller besittningsrätten till gårdsbruksenheten överläts till någon som uppfyller villkoren för att ett avtal kan ingås.

Tillaggsuppgifter

Närings-, trafik- och miljöcentralerna

Södra Österbottens ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0030

Södra Savolax ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0120

Tavastlands ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0130

Sydöstra Finlands ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0090

Kajanalands ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0100

Mellersta Finlands ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0040

Lapplands ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0010

Birkalands ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0050

Österbottens ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0140

Norra Karelens ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0110

Norra Österbottens ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0020

Norra Savolax ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0080

Satakunta ELY-central

Telefonväxel: 020 63 60150

Nylands ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0070

Egentliga Finlands ELY-central

Telefonväxel: 020 636 0060

Landsbygdsrådgivning

ProAgria Etelä-Karjala

Pormestarinkatu 6, PL 46, 53101 Lappeenranta
tfn. 020 747 2600

ProAgria Etelä-Pohjanmaa

Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki
tfn. (06) 416 3111

ProAgria Farma

Artturinkatu 2, 20200 Turku
tfn. 010 273 1500

ProAgria Häme

Vanajantie 10 B, 13110 Hämeenlinna
tfn. 020 747 3000

ProAgria Kainuu

Osmonkatu 9, 87100 Kajaani
tfn. 044 320 1580

ProAgria Keski-Pohjanmaa

Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
tfn. 020 747 3250

ProAgria Keski-Suomi

Kauppakatu 19, PL 112, 40101 Jyväskylä
tfn. 020 747 3300

ProAgria Kymenlaakso

Hovioikeudenkatu 16, 45100 Kouvolaa
tfn. 020 747 3434

ProAgria Lappi

Eteläranta 55, 96300 Rovaniemi
tfn. 020 747 2700

ProAgria Etelä-Savo

Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli
tfn. 020 747 3550

ProAgria Oulu

Kauppurienkatu 23, PL 106, 90101 Oulu
tfn. (08) 316 8611

ProAgria Pirkanmaa

Näsilinnankatu 48, PL 97, 33101 Tampere
tfn. 020 747 2800

ProAgria Pohjois-Karjala

Koskikatu 11 C, PL 5, 80101 Joensuu
tfn. 040 301 2400

ProAgria Pohjois-Savo

Puijonkatu 14, PL 1096, 70111 Kuopio
tfn. 020 747 3650

ProAgria Satakunta

Itsenäisyydenkatu 35 A, 28130 Pori
tfn. (02) 631 1600

ProAgria Uusimaa

Seutulantie 1, 04410 Järvenpää
tfn. 020 747 2500

ProAgria Keskusten Liitto

Urheilutie 6, PL 251, 01301 Vantaa
tfn. 020 747 2400

ProAgria Finska Hushållningssällskapet (FHS)

Tavastgatan 28, 20700 Åbo
tfn. (02) 469 0114

ProAgria Nylands Svenska Lantbrukssällskap (NSL)

Elisabetsgatan 21 B 8, 00170 Helsingfors
tfn. (09) 135 1244

ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskap (ÖSL)

Handelsplanaden 16 D, 65100 Vasa
tfn. 010 839 2200

ProAgria Svenska lantbrukssällskapens förbund

Elisabetsgatan 21 B 12, 00170 Helsingfors
tfn. (09) 135 1035

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

PROGRAMMET FÖR UTVECKLING AV
LANDSBYGGEN I FASTLANDSFINLAND
2007-2013

